

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

75. ÅRGANG

9. MARS 1963

A V I N N H O L D E T :
NÅR TROLLET VÅKNER (LEDER) - SIGRID UNDSET OG
DANMARK - MED KRISTUS I ØRKENEN - SCHJELDERUP
OG HALLESBY - GAMMELT OG GODT - BLIKK PÅ TIDEN
LITTERATUR - UTLANDET

NR
5

NESTE NUMMER UTKOMMER 23. MARS 1963

FASTEPREKENER

ST. OLAVS KIRKE, Oslo:
Hver søndag kl. 19 i fastetiden ved pater J. Boekema.

ST. HALLVARD KIRKE, Oslo, ved sogneprest p. Albert Castricum, O.F.M.:
Søndag 10. mars kl. 11: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte —» Mark. 12, 30.
Søndag 17. mars kl. 11: «Simon sønn av Johannes, elsker du meg mer enn disse?» Jo. 21, 15.

Ung mann

søker rimelig hybel i Oslo eller nærmeste omegn snarest.
Henv. Dominikanerne mellom 9—14 eller 16—19.
Enrico Klausberger,
Neuberggt. 15, Oslo.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	}
St. Dominikus kirke	
Lunden Kloster	}
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	
Sta. Katarinahjemmet	} Arendal
St. Franciskus Kirke	
St. Franciskus Hosp.	}
St. Pauls Kirke	
Vår Frue Kirke	} Bergen
Marias Minde	
St. Franciskusøstrenes Moderhus	}
Øyenklinikken	
St. Josephs Hosp., Drammen	} Hammerfest
St. Torfinns Klinik, Hamar	
St. Elisabeth Inst.	}
St. Mikael's Kirke	
St. Mikael's Prestegård	} Hønefoss
St. Theresia kirke	
St. Franciskus Hosp.	}
St. Magnus Kirke	
St. Magnus presteg.	} Lillestrøm
St. Elisabeth Hosp.	
Vår Frue Kirke	} Tromsø
Bispegården	
St. Olavs Kirke, Bispegården	} Trondheim
St. Olavs kirke	
St. Olavs Prestegård	} Tønsberg
St. Olavs Klinik	

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

MESSEBOKEN

er uunnværlig i faste- og påsketiden.

Innb. i sort, blått ell. brunt g jefeskin kr. 60.—
Innb. i sort, blå ell. rød plastikk » 40.—
For fastetiden anbefales også:
Jac. Mangers: Komme ditt rike » 7.—
R. Guardini: Gudsmoders røsenkrans » 3.65
Leo Helbling, O.S.B.: Fra aske-ormsdag til hvidesøndag . . . » 5.50

Forts. alt salg av gode bøker til sterkt nedsatt pris.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo
Tlf. 42 31 70

Åpent til kl. 16, lørdag til kl. 14.

ST. FRANCISKUS III ORDEN

har møte fredag 8. mars kl. 19 i St. Hallvard Kirke.

Norges Brannkasse

betyn trykshet

St. Hallvard Kameratklubb

har møte hver torsdag kl. 19.30 i Urtegt. 29, Oslo. Tlf. 68 08 68.

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO,

Urtegt. 29 II, tlf. 68 08 68.

Kontortid 12—13 hver dag unntatt lørdag.

LEGMANNSRÅDET

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

OSLO KATOLSKE MENIGHETSPLEIE

Kontortid hver onsdag kl. 11—13. Akersv. 5, Oslo.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 10. MARS (2. søndag i Fasten): Ep. 1. Tess. 4, 1—7. Ev. Matth. 17, 1—9. Alle ukens virkedager: Ferialdager.

SØNDAG 17. MARS (3. søndag i Fasten): Ep. Efes. 5, 1—9. Ev. Luk. 11, 14—28. Mandag: Ferialdag. Tirsdag: Josef, Jesu pleiefar. Onsdag, torsdag, fredag og lørdag: Ferialdager.

SØNDAG 24. MARS (4. søndag i Fasten — Laetare): Ep. Gal. 4, 22—31. Ev. Johs. 6, 1—15.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME:	Stillemesse	Høymesse
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 m.eng. pr.	11.00
St. Hallvards kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggt. 15, tlf. 55 07 71	8.15-9-11.30	10.00
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	—	8.30
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
Lunden kloster, Trondheimsv. 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 2209	8.00	10.45
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15 410	8.00 9.00	10.30
Vår Frue kirke, Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.30	10.45
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgaten 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgars kirke, Kirkegaten 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnuss kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
STABEKK: Maria Kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.30
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
SYLLING: St. Hallvards kapell, tlf. 84 90 28 (Drammen)	—	—
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949	—	10.45
St. Olavs kapell	8.00	
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegården tlf. 21 221	8.30 19.00	11.00
St. Elisabeth Hospitals kapell, Ila, tlf. 20 221	6.15	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegaten 5, tlf. 2779	8.00	11.00
MOLDE: St. Sanniva kirke, Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, tlf. 7558 Mariabøimen, Nørve, tlf. 7184	8.30	11.00
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94. Biskopen og prestegården tlf. 3604	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Elisabeth Inst. St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392	8.00	10.30
HARSTAD: St. Sanniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.
Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.-dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

NÅR TROLLET VÅKNER

Norsk Utviklingshjelp er omsider under full forberedelse og planlegning. La oss håpe at når den og fredskorpset omsider kommer, så kommer de også godt, og makter å gjøre offeret og innsatsen for menneskeslektens stebarn til noe permanent og selvfølgelig i vår tilværelse. Kanskje kan dette ansvaret etterhvert innarbeides i oppdragelse og livsform. Så ettertrykkelig at det aldri mer kan falle bort — selv om velstanden og overskuddet hos oss i Vesten ikke blir fullt så selvfølgelig og rikelig i de kommende årtier.

Det er visst få her i landet som direkte ønsker at så ikke skjer. Noen røster på visse pressehold om at «det er altfor lett å hjelpe — med andres penger» røber riktignok ikke akkurat noen akutt følsomhet for hva saken gjelder, i sin nesegruse dyrkelse av privat eiendomsrett og privat initiativ. Men de er neppe typiske for hva flertallet her tillands tenker. Folk flest vet nok instinktivt, at vi har skapt et menneskeverdiggere og høyere sivilisert samfunn også for oss selv, den dagen da vi samlet forplikter oss på hjelpen til u-landene.

Men dermed er jo ikke alle problemer løst. U-hjelpen må for det første gardere seg effektivt mot åpenbare farer, som byråkratisk elefantsyke hjemme og århundregammel tilbøyelighet til korrupsjon i mottagerlandene. Og selv med disse problemene under kontroll, melder der seg et nytt, som vel ingen egentlig påtar seg å løse idag: U-hjelpens *verdisyn* og åndelige basis. «Hverken politiske eller religiøse motiver skal legges til grunn for Norsk Utviklingshjelp», uttalte utenriksminister *Halvard Lange* i Stortinget. Det klinger klart. Men det er det ikke.

Dette ønske om «nøytralitet» — en strengt tatt ganske ugjennomførlig tanke — gjenspeiler egentlig bare splittelsen i giver-samfunnet. Det er forsåvidt ganske klart at en idag umulig kan samle hele vårt folk i en offentlig organisert U-hjelp på sosialistisk, liberalistisk eller misjonerende kristen basis. Så langt ser jo myndighetene situasjonen med all ønskelig klarhet.

Men hva med *mottager*-landet? Er det noen som tror at mat til de tomme mavnene, klær til de nakne kroppene, penicilin til de veskende sårene løser alle dets problemer? Dreier det seg ikke om å plante spiren til et moderne

selvhjulpent kultursamfunn, ut over den første nødhjelpen?

Her kommer vårt eget verdisyn øyeblikkelig inn i bildet. Og med det — vår splittelse. Men den hverken kan eller bør vi eksportere: «Pluralismen» — sameksistensen — mellom ulike åndsretninger innenfor vårt eget samfunn er et sent og delikat kulturprodukt som umulig kan anvendes som grunnmønster for en ny kultur i u-landene. Og for folk i Afrika og Asia, som befinner seg i brutal omplantning til en ny og forskjellig tilværelse, og snart får hele vår teknikk veltende inn over seg, er det mer enn tvilsomt hvorvidt de borgerlige alminneligheter i en minimal vesterlandsk «human-etikk» vil kunne tjene som noen samlende og bærende faktor. U-hjelpen kan komme til å bli et kar uten bunn. Med gaven må der nemlig følge en menneskelighet som overbeviser mottageren — ansvaret må bygges opp til et gjensidighetsforhold. Makter vi det? Og i tilfelle: Ut fra hvilke normer?

«Er Gud så helt umulig?» spør *Libertas'* billedblad «Nå» i en leder, der det ber U-hjelpen satse på misjonen. Og sikkert er det jo at misjonærenes erfaringer og innsats vil måtte komme U-hjelpen til gode. Men man får ikke idag tilnærmedesvis samlet det norske folk bak en mer eller mindre åpenlys statsstøtte til misjonene. Selv i det nevnte konservative bildebladet virker denne nyvakte misjonsiver en smule påfallende — interessen for det sakrosankte «private initiativ» lurer unektelig lett synlig i vannskorpen.

U-hjelpen vil nødvendigvis presse oss inn i en nærgående selvransakelse her. Nå våkner det norske trollet — snart er vi ikke lenger oss selv nok. Forhåpentlig venter vi ikke — på trollets vis — hundre år med å stille oss det spørsmålet som allerede presser på: Hvem er vi

(Forts. n. side)

SIGRID UNDSSET OG

TRÅDER I ET LIVSMØNSTER

Den vesle tullen over disse linjer er Sigrund Undset — ett år gammel og 45 år før Nobelprisen! I år har det — i forbindelse med Det Norske Selskaps jubileum — vært sagt og skrevet meget vakkert og hjertelig om Norge i Danmark. Men vennskapet er jo gjensidig, og Sigrund Undsets ord er ganske særskilt egnet som en bukett tilbake over Kattegatt. At hennes morsarv var dansk, er noe mer enn en tilfældighet ved hennes opprinnelse — den står for et viktig drag i hele hennes vesen. Dette er noen betraktninger over de danske trådene i et norsk skjebnemønster, nedfelt i et langt liv og i stor diktning.

★

Gjennom hele vår nyere historie blir det bekreftet, gang på gang og til adskillig gremmelse for våre kraftpatrioter: Det «norskeste» vi kjenner, det deler vi ofte med Danmark. Vårt bidrag til den norsk-danske felleskulturen er ikke bare Holberg, «Det Norske Selskab», de to Wesseler (sjøhelten og humoristen), Henrik Steffens (som Wergeland kalte «Norges bortblåste Laurbærblad»), Cort Adeler og Iver Huitfeldt. Felleskulturen fortsetter, uanfektet av 1814, gjennom vår gullalder og helt opp til vår egen tid. Det er en påstand som kunne belegges med navn etter navn.

Sigrund Undset er ett av dem.

At Sigrund Undset var født i Kalundborg, og at hennes mor var dansk, det vet vel de fleste. Men mindre kjent

egentlig selv, bak gavesendingene? Hva tror vi om livet og mennesket, bak budsjettene og kalori-tabellene?

Spørsmålet fortjener ettertanke. For svaret blir ikke bare ventet, det blir *avkrevet* oss — før, under, med og etter den hjelp vi kan yde verdens nødstedte.

HRM.

er det at morsfamilien, som langt tilbake var skotsk, hadde vært innom Norge før den slo seg ned i Danmark. Sigrund Undsets tippoldefar, Anders Broch Gyth, kom til tvillingrikens hovedstad København fra Norge, og da Sigrund Undset ble født var hennes morfar, kanselliråd Gyth, bosatt i Kalundborg, hvor hans vakre gamle tregård i empirestil, den som hun skildrer i «Elleve År», ennå er å finne. Her bodde Sigrund Undset de to første årene av sitt liv, og hit var det hun vendte tilbake i sommerferiene. De første barneminnene fra morfarens have er forbundet med inntrykket av en «idelig basken i sol og varm jord» («Elleve År»).

Undset-jubileet i 1957 minnet oss adskillig om hennes mange røtter også i dansk jord. Ikke bare ga hennes forlag ut det fine og følsomme essayet som hun i USA skrev om en av Danmarks store diktere, Steen Steensen Blicher. Men den Undset-utstillingen som ble satt opp på Universitetsbiblioteket, og som nå er ute og vandrer i Europa, var full av minner om hennes danske forbindelser. Dette sky og ensomme mennesket Sigrund Undset, som inderlig avskydde publisitet og som skinnsykt vernet om sitt hjem og sin arbeidsro, fikk her en uvant intimitet og nærhet. Brever avslørte hennes hjertelag og beske humor, manuskripter ga innblikk i hennes nitidige arbeidsvaner, og ikke minst minnet skisser, akvareller og dukketeaterfigurer, omhyggelig klippet i kartong og malt med fin pensel, om hennes kalundborgske barndom.

Under et senere besøk i Kalundborg, som en ung dame på vel 20 år, opplevet hun en episode som hun har berettet om med underfundig humor i artikkelen «Min tante og presten hennes». («Artikler og taler fra krigstiden».) Bekymret over den unge Sigrunds vantro gjorde tante Agnes store anstrengelser for å få henne forlovet og gift med en ung og pen dansk metodist-prest. Det gikk nå ikke så lett, og løsningen på Sigrund Undsets trosproblemer skulle jo vise seg å ligge i en helt annen gate!

Kjærligheten til Danmark og til dansk natur og kultur går som en varm understrøm gjennom hennes liv og diktning. Hun hadde dype røtter i dansk livsfølelse, og det på et tidspunkt da nasjonalromantiske komplekser overfor det danske enda ofte gjorde seg sårt gjeldende i norsk åndsliv. Med sin gode venninne Ingeborg Møller dannet hun «Norges mest eksklusive litterære klubb» — den såkalte «Gullalderklubben», hvor de to lærde damer, som de eneste medlemmer, var avvekslende formann og sekretær, til fremme av interessen for dansk-norsk felleskultur. At Sigrund Undset også kunne gi humoristiske uttrykk for sin eiendommelige, og noen ganger ubekvemme stilling midt mellom dansk embetsmannstradisjon og norsk bonde-arv gir professor Francis Bull et fornøynelig eksempel på, i en velskreven artikkel om henne:

«Da professor Winsnes holdt på med sin grunnleggende bok om Sigrund Undset, kunne jeg, på ett eneste punkt, gi ham et bitte lite bidrag: Har du tenkt på, spurte jeg, hvorfor Sigrund Undset har kalt gården sin ved Lillehammer for Bjerkebæk? Det er vel fordi der er en bekk og noen bjerkestrær der, svarte han. Ja, sa jeg, det vet jeg ikke om der er, for jeg har ikke vært der. Men jeg tror

DANMARK

det ligger noe annet og mer i navnet: Den gang da våre danske mødre — hennes og din og min — var blottende unge, hadde nylig Erik Bøgh i en vaudeville skildret en norsk-norsk nordmann fra Norge, og gitt ham navnet Bjerkebæk; etterpå var det en tid sjargong i Danmark, når de hørte noe som de regnet for å være norsk skryt, å si: sikke noget Bjerkebækkeri, eller: han er jo den rene Bjerkebæk!»

Professor Winsnes skrev faktisk til Sigrid Undset kort for hennes død, og spurte henne om meningen med dette navnet. Og ganske riktig; svaret lød: «Ja, det navnet satte jeg på gården min for å erte min danske familie!»

Nå finner jo kjærligheten til Danmark rikere og varmere uttrykk enn denne vitsen, under Sigrid Undsets penn. Og her er tre eksempler som ganske særlig fortjener å bli trukket frem, også fordi de utfyller hverandre så ypperlig. Først er det hennes lærde og vektige studie over danske og norske folkeviser, trykt i «Edda» i 1921 og senere i hennes bok «Etapper» fra 1929. Den er et møte med essayisten Sigrid Undset glimrende opplagt,

A. C. Svarstads vakre portrett av hustruen Sigrid Undset.

hvor overveldende kunnskaper og synsk dikterintuisjon inngår en klok og lykkelig forbindelse. Hun har aldri vært redd for omvurderinger, og her går hun sterkt imot den vanlige norske — og vel også svenske — oppfatningen av dansk lynne som mildt og blidt og harmløst. I folkevisen ser hun tvert om gjenspeilet en het og voldsom og dramatisk livsfølelse, seigt utholdende og vilt triumferende i kampen mot fienden — i Danmarks århundrelange grensekamp mot presset fra sør. Mens de norske folkevisene er moralske og oppbyggelige — tenk på «Olav og Kari»! — finner hun i de danske en primitiv og sanselig temperatur som røber hva kristendommen hadde å temme av ubendige krefter i dette folket, langt ut i senmiddelalderen. Mennesketypen er preget av en intensitet og en avgjorthet i kjærlighet og hat, og uttrykker seg i handlinger og ord, som i voldsomhet og hensynsløshet savner sidestykke i våre norske folkeviser og ballader fra samme tidsrom. «Efter Sankt Knuds død render Danmark-historien rød av blod, oplyst av brandskjær, blad efter blad utover,» skriver hun.

Men det er den fint nyanserte livsopplevelsen som fanger henne i det danske sinnet, de kunstnerisk og menneskelig sikre uttrykkene for sinnets møte med virkeligheten, hele skalaen igjennom, fra det yndefulle til det brutale, fra naturgleden til tragedien. Senere, under presset av nazismens oppmarsj, ble Sigrid Undset seg ennå sterkere bevisst hvor originalt og verdifullt nettopp det danske og sant «nordiske» fortøner seg overfor det plumpt og galt oppfattede begrepet «Germanentum».

Det er fra den sistnevnte sammenheng at vårt annet typiske eksempel på Sigrid Undsets kjærlighet til Danmark er hentet. En liten artikkel som heter rett og slett «Danmark», skrevet under siste krig. Det er en kjærlighetserklæring uten forbehold, som favner dansk sinn og dansk historie gjennom tusen år under et perspektiv og et helhetssyn som bare dikteren makter. «Jeg skriver propaganda,» sa Sigrid Undset håndfast og stolt under siste krig, — glosen hadde forøvrig aldri skremt hennes likefremme redelighet: Ett av hennes innlegg i tyveårenes religiøse debatt mot erkebiskop Söderblom, heter da også — noe ironisk — «Katholsk Propaganda». Og i artikkelen «Danmark» får igjen sydgrensen, og kampen ved den, monumentale — ja nesten mytiske dimensjoner. Der — ved sydgrensen — går for henne «Nordens» egentlige grense, dit rekker den tusenårgamle kultur som hadde loven og rettsfølelsen som sin sentrale samfunnsverdi fra hedensk oldtid av.

Det er dette hun legger ned i sin hyldest til Danmark, til dets kultur «som er en enestående blanding av raffinement og utvungethet». Med alle sanser forelsket beretende skildrer hun det danske landskapet: «Om sommeren er synet innover mellom de stålgrå bøkstammer som løfter seg fra det brune teppet av fjorårløvt høytidelig som blikket gjennom en domkirke, — den dunkelgrønne skumring under grenenes hvelvinger er droplet av solflekker.» Formløsheten i den danske livsstil, sier hun, den som så lett fører fremmede bak lyset, all lettvintheten og viddet hos danskene, er et naturlig uttrykk for en indre overbevisning: vi er et folk med vel utviklet ryggrad, smidige muskler, følsomme nerver og skarpe sanser. Livslysten, den våkne gleden ved alt som er godt og vakkert og gledelig og hyggelig — et trekk som er felles for danske og franskmenn — er født av den langvarige fortroligheten med faren, som er den bærende kraft i dansk historie. Hyggen og gemytligheten ved det danske sinn innebærer forresten ikke formløshet:

(Forts. neste side)

Charlotte
Undset
f. Gyth.

«Deres livsholdning var alltid bare fiendtlig mot det stive, det skapaktige, — mot hul patos og skryt. Feite gloser og ubehersket føleri har de alltid avskydd, selvom slikt også kunne kildre deres sans for det komiske. Det var den smidige letthet i det danske sprog som fikk dikteren Jens Baggesen til å si, at når muserne og gratierne hadde prøvet alle verdens sprog ville de velge det danske til morgenkjole.»

Og midt i eksilets angst og usikkerhet, mens den volds- makten hun bekjempet ennå var ubrutt, skriver Sigrd Undset at «Danmark, den eldste av de europeiske nasjoner i dag, og likevel så ung og vital som noensinne, vil ikke kunne forsvinne fra de europeiske folks familie uten tap for hele verden, så meget som det har bidradd til sivilisasjonen, også ved å skape en urban, verdig, og like- vel enkel og yndefull livsstil».

Sigrd Undsets essay om Steen Steensen Blicher, det sisté som er utgitt under hennes navn i Norge, fører videre den dansk-begeistrede linje i hennes forfatterskap. Blicher, som hun overrasket mange av sine beundrere ved en gang å kalle «en av verdenslitteraturens største berettere», var hennes yndlingsdiker allerede fra den første ungdom av. Før sin egen debut fikk hun en av hans bøker av sin danskfødte mor, Charlotte Undset, med denne dedikasjon: «At du som forfatter alltid må se opp til Blicher som ditt forbilde, være ubestikkelig ærlig som han, fryktløst se livet i øynene som det er, og sannferdig berette hva du ser.» Det var et råd som Sigrd Undset i sannhet holdt seg for øye! Blichers noveller, skriver Erling Nielsen et sted, «har deres styrke i jvnheden, i den dæmpede uttryksmåde, hvor man er bange for de store og sterke ord og ligesom med tilbagetrængt inderlighed bruker et halvt spøgende uttryk for de alvorligste ting.» En skal ikke være påfallende skarpsynt for å se at dette passer godt også på adskillig av det som Sigrd Undset selv har skrevet.

Om Blicher skriver hun blant annet: «Han finner ufor- lignelige uttrykk for selvbeherskelsen hos menn og kvin- ner som må tåle det utålelige og står ubøyde og ranke og uforbitret under skjebnens hårdeste slag.» Og gjen- nom hans tragiske og geniale skikkelse er det jo et helt folk og en hel kultur hun her, ennå en gang, skjenker sitt uforbeholdne vennskap. For de ordene peker jo også bakover mot henne som skrev dem, og som selv omsatte dem både i udødelig diktning og i sitt eget lagnadstunge liv.

«SVALENE»

I programposten «Hus og heim» tirsdag 19. mars kl. 11.35 bringer NRK et intervju med Jorunn Hiorth om hennes arbeid i slumkvarterene i Lima. — Intervjuet er ved Maria Giæver.

Kalundborg — Sigrd Undsets fødeby, med morfarens gamle empiregård bak de to trærne. Her levde Sigrd Undset de to første barndomsårene.

AV
KIRKENS
LIV:

Med Kristus i ørkenen

AV
THOMAS PATFOOTR

Hvert år er Påskefeiringen for Kirken en gjenopplevelse og en tilegnelse av Frelsens store begivenheter. De ble fullbyrdet i Jesu Kristi liv og død, de var blitt innevarslet i Israels historie og de skal nå overføres med ny kraft i våre liv. Helt fra begynnelsen av Faste-tiden ser Kirken frem til Påskens fest, til Påskens glede og fornyelse. I tidebønnen «Laudes» lyder hymnen, i Ragnhild Foss' nynorske oversettelse:

«Så kjem den ljose dagen din
ja måtte me han snart få sjå!
då alt i blom og fegring skinn
og reine me for deg skal stå!»

Men skal vi i Påsken bli gjeninnført i nådens forjettede land, da må vi også gjennom ørkenen, gjennom fastetidens strengt. Man fornyer ikke pakten med Gud uten at man gjennomgår det store øde hvor man i ensomheten, i prøvelsene og i fristelsene, velger ham igjen. Derfor åpner Kirken fastetiden ved å minnes Jesu fristelse i de øde fjelltrakter øst for Jerusalem, og ved ustanselig å føre våre tanker tilbake til jødefolkets vandring i ørkenen. Fastetiden skal være for oss det som oppholdet i Juda-fjellene ble for Menneskesønnen og det den førtiårs vandring i ørkenen ble for Israel. Gud sier oss selv, i den femte Mosebok, det som var meningen med denne begivenhet: «I de dager sa Moses til folket: Du skal komme i hu hele den vei Herren din Gud har ført deg på i disse førti år i ørkenen for å ydmyke deg og prøve deg og kjenne hva som bor i ditt hjerte, om du ville ta vare på hans bud eller ikke. Og han ydmyket deg og lot deg hungrig, og han ga deg manna å ete, en mat som hverken du eller dine fedre kjente, fordi han ville la deg vite at mennesket ikke lever av brød alene, men av hvert ord som kommer ut av Herrens munn.» (5. Mosebok 8, 1—3.)

Aldri glemte Israel disse årene, men lengtet tilbake til dem: de hadde rommet mange prøvelser og vanskeligheter men også en enestående kontakt med Gud, en fortrolighet, og tross alle tvil og fall, et forhold som folket savnet etter at det hadde falt til ro i Kanaans land, og alt for ofte hadde latt seg forføre av nabofolkenes hedenske tillokkelser. Vi hører da også i Bibelen Guds egen klagesang: «Da Israel var ung hadde jeg ham kjær, og fra Egypten kalte jeg min sønn. Jo mere mine profeter kalte på dem, dess mere gikk de bort fra dem, de ofrer til Ba'alene og brenner røkelse for de utskårne bilder. Og det var da Jeg som lærte Efraim å gå og tok dem på mine armer, men de skjønnte ikke at det var meg som legte dem.

Med menneskebånd dro jeg dem, med kjærlighetens rep, og jeg var for dem som de som løfter opp åket over kjevene, og jeg ga dem føde. Men nå henger mitt folk fast ved sitt fall fra meg.» (Hoseas 11, 1—7.) «Se, derfor vil jeg lokke mitt folk og føre det ut i ørkenen igjen og tale vennlig til dem.» (Hoseas 2, 14.)

Så ble da ørkenvandringen for Israel — så blir fastetiden for oss — rammen for de avgjørende begivenheter. Uten dem hadde det aldri eksistert noe jødefolk, uten dem kan heller ikke noe kristenfolk eksistere. De heter: en løsrivelse fra den hedenske omverdenen, en ny fortrolighet med Gud, en troskaps prøve.

En løsrivelse. I de mange år Israel hadde levd i Egypten sto folket i stadig fare for å bli fullstendig oppslukt i Egyptens befolkning. I annen Mosebok leser vi at Herren ble rørt av medynk over sitt folk. «Jeg har sett mitt folks nød i Egypten og jeg har hørt deres klagerop, jeg ser hva de lider.» Men denne undertrykkelse var bare et forbigående fenomen. Før hadde Israel hatt det godt i de fremmede land og fått alt hva det ønsket. Den egentlige fare, den vedvarende fare var at Israel mistet sin egenart, at Israel skulle glemme at det var det utvalgte folk, at det var viet den ene Gud og at det bar i seg frelsens løfter for hele verden. Så grep da Gud inn, befrikket sitt folk fra Faraos herredømme, og sendte det ut i ørkenen på vei til det lovede land. Det ble en vandring på førti år, for det gjaldt jo ikke bare å erobre et stykke jord, det gjaldt først og fremst å gjenskape et folk: et slektledd måtte dø, et nytt slektledd måtte oppstå. Det forjettede land skulle tas i besittelse, ikke av en hop egyptiske slaver, men av et folk som i ødemarkens harde kår hadde funnet sin egen verdighet tilbake.

Som kristne lever vi også i verden, og den store fare også for oss er at vi simpelthen blir oppslukt av denne verden, at vi mister til og med sansen for og forståelsen av de verdier som Gud har beriket oss med og anbetrodd oss. Vi blir heller ikke gjeninnsatt i den nye Pakts nådefylde i det forjettede land, uten at vi først igjen er blitt oss selv i fastetidens strenge vandring. Som jødene i ørkenen må vi her finne vår egenart tilbake. Vi kan likegodt innrømme at vi alt for ofte, mer eller mindre bevisst, forsøker å slippe fra den. Vi kjenner det så tungt dette: å være anderledes.

(Forts. n. side)

Jesus kaller sine apostler.

«Hvorfor kan vi ikke være som de andre?»
— Hvorfor? — Fordi Gud har valgt oss, har merket oss, kalt oss til en høyere skjebne, til å inngå i et sant livsfellesskap med ham.

«Men dere er en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som har hans forkjærlighet, som han vil føre fra mørket over til sitt forunderlige lys.»

Derfor vil han sette sitt preg på oss, dra oss opp til sitt eget livsplan. Vi skal ikke leve av brød alene, men av hvert ord som går ut av Guds munn.

Så går vi da inn i denne fastetid for å vise at vi aksepterer denne løsrivelse fra verdens livssyn og levemåte, at vi aksepterer denne Guds bestemte inngripen i vårt liv. Menneskets skjebne, sier vantroen, er et rent menneskelig anliggende, og skal derfor ordnes menneskene imellom.» Og dens ord er kanskje ikke uten gjenklang i våre hjerter: Hva skal en Gud med mitt liv? Hvorfor kan jeg ikke være herre i mitt eget hus? — Nei! Nå våkner vi, vi vil ikke leve av brød alene, vi aksepterer Guds orden, vi aksepterer å være med ham, under hans ledelse, å lytte til hans ord og til det som er hans mening med all ting. Ved begynnelsen av fastetiden fornyer vi vårt ja til Gud: vi vil ikke grunnlegge vårt liv bare på de synlige ting, vi vil være oss av dette usynlige brød som mettet Kristus: «Min mat er å gjøre min Faders vilje.»

Vi ønsker Gud velkommen i vårt liv, og at hans vilje må skje fyldest med oss.

«Jeg vil føre henne ut i ørkenen og tale vennlig til henne.» For Israel ble da den lange vandring i ødemarken den tid da det ble kjent med sin Gud, vennet seg til hans ledelse, ble fortrolig med Ham. Herren åpenbarte seg for sitt folk, beskyttet det, ga det sin lov så det kunne leve i hans lys, han ga dem manna å ete og hjalp dem ut av deres fienders hånd. Vel har nok Israel, i årenes løp, idealisert litt erfaringene i ørkenen, men det står igjen at aldri var Gud kommet dem så nær.

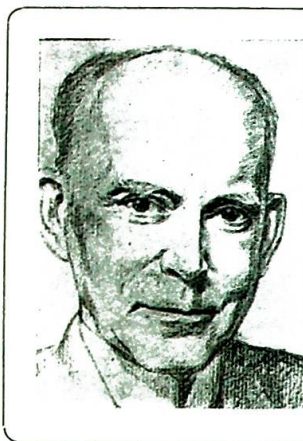
Løfter vi vårt blikk mot Jesus i ørkenen finner vi den samme Guds nærværelse, den samme lange samtale med Gud. Jesus faster, men hans sjel er i Faderens nærvær. På samme måte skal vi i fastetiden finne tilbake til bønner, vekke i oss selv utålmodigheten og tørsten etter Guds fortrolighet: «Herre, vis meg ditt åsyn! Jeg slipper deg ikke før du har velsignet meg!» Når vi i denne hellige tid har vendt ryggen til verdens livsløgn og igjen av hele vårt hjerte vendt oss mot Gud blir vi sikkert også mere «kjent med Ham». «Salige er de rene av hjerte for de skal se Gud.» Vi skal finne igjen denne hemmelighet som vi hadde mistet: en virkelig fortrolighet med Gud. Hans ord, som liturgien hver eneste dag vil overøse oss så rikelig med og som vi også vil gi oss litt tid til å meditere, vil føre oss dypere inn i forståelsen av de ting som er Guds.

Og så må vi ikke glemme, at når Han ved fastetidens vandring vil føre oss til det forjettede land, til en fornyet nådefylde, til vår sjels formæling med Ham i Påskegledden, vil Han ikke ta oss med list. Det er sin kjærlighet Han tilbyr oss og det er vår kjærlighet Han søker. Den kjærlighet som ikke har stått sin prøve stoler ikke vi mennesker på. Ikke Gud heller. «Jeg førte deg ut i ørkenen for å ydmyke deg og prøve deg og kjenne det som bor i ditt hjerte.»

Vi går inn i fastetiden med den oppriktige vilje å vise Gud at vårt hjerte ikke bare har forræderi og dovenskap å by på; at der også er litt kjærlighet. Fordi Jesus Kristus har virket i oss, fordi hans nåde ikke har vært forgjeves i oss, slik at vi, i ham og med ham, våger å si: Herre, jeg har deg kjær.

SCHJELDERUP

AV PATER

Biskop Kristian Schjelderup har nå (i «Hvordan gå»), og professor Ole Hallesby er i en bok, skrevet av venner («Ole Hallesby og D. Thorn vurderer her, ut fra de to bøkene under den siste menneskealder. Selv om det er deres personer og standpunkter og standpunktene: Den normerende læremyndigheten: Den normerende læremyndigheten han, «som det må sies å være den norske kirkes læreautoritet blir satt i stedet for å egen ikke eksisterer.»

I den Augsburgske trosbekjennelse blir kirken definert som «de helliges samfunn, hvor evangeliet læres rent og sakramentene blir rett forvaltet». Uvilkårlig melder da spørsmålet seg: Hva, eller hvem, avgjør hva som er det rette evangelium? Om dette har det stått strid i den norske kirke, og to av forgrunnsskikkelsene i denne kirkestrid har vært professor Ole Hallesby og biskop Kristian Schjelderup. I de to bøkene som kom ut ifjor, den ene av Schjelderup selv, og den annen om Hallesby, får vi levende og interessante innblikk i mennene bak de to navnene som nesten er blitt to begreper. For folk flest vekker Schjelderups navn forestillingen om tolerant og frisinnnet kristendom, mens Hallesbys navn forbindes med trangsynt pietisme. At det er blitt slik tror jeg ikke skyldes så meget dem selv som den kirkelige situasjon de kom til å stå oppe i. I kampen om den rette forståelse av evangeliet ble de tvunget til å ta de avgjorte og kompromissløse standpunkter som gjorde deres navn til slagord. I disse bøkene får vi oppleve to fine og levende mennesker bak slagordene.

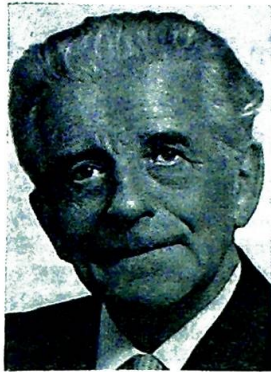
I Schjelderups bok finnes der en uttalelse som synes å gi oss nøkkelen til forståelse av hans livsvei. Han taler om «vår norske kirke med dens egenartede historie og dragende makt over norske sinn». Gjennom de mange omskiftelser som har preget Schjelderups liv går som en rød tråd kjærligheten til Norges kirke, til tross for at denne kirke ikke har gitt ham lette kår å arbeide under. Da han som ung og omstridt liberal teolog omsider vant frem til en religiøs avklaring, søkte han stilling som prest i et værhardt kall nordpå. Det ble nektet ham. Den norske kirkeledelse — nærmere bestemt kirkestatsråd Hasund — fant ikke å kunne gi et presteembede til en teolog med så radikale synsmåter som dem Schjelderup hadde lagt for dagen — ikke minst i boken «Hvem Jesus var og hva kirken har gjort ham til». Det nesten paradoksale er at den samme mann nå er biskop i den norske kirke, og som sådan på kirkens vegne skal våke over at «evangeliet læres rent og sakramentene blir rett forvaltet».

Betyr denne eiendommelige utvikling at Schjelderup etterhvert er blitt ført frem til et nytt og mer positivt kristent og kirkelig syn enn det den unge radikale teolog sto som forkjemper for? Det er meget i hans bok som taler for det. Vi møter hos den aldrende Schjelderup be-

OG HALLESBY

I D. THORN

gitt sine memoarer («Veien jeg måtte
er sin død blitt gjenstand for en minne-
n høvdning i Guds rike»). Pater Finn
E, disse to poler i norsk protestantisme
setningen mellom dem peker ut over
til et uløst strukturproblem i luther-
«Det ble Hallesbys ulykke», skriver
kirkes egen ulykke, at en enkelt per-
kens egen, ganske enkelt fordi kirkens

kjennelser til Jesus Kristus som vitner om dyp og inderlig tro: «Selv om jeg vet at veien fortsatt kan bli tung og vanskelig, strekker jeg meg fremover mot den lysende skikkelsen som går foran og peker vei. Når jeg snubler og faller, vil han rekke meg sin sterke hånd. Om jeg er svak, er Kristus sterk nok til å bære meg...» Det er et Kristus-grepet sinn som her gir uttrykk for sin tro på ham som «eier oppreisningens kraft og med myndighet fra Gud selv kan si: Dine synder er deg forlatt! Han som ga sitt liv for å frelse verden.» — På bakgrunn av slike uttalelser forbauser det desto mer å se hvor svakt Schjelderup den dag idag tar avstand fra sine tidligere radikale standpunkter. Dette gjør at man ikke unngår å konstatere noe paradoksalt over hans skikkelse. Den som ut fra Schjelderups bok skulle ønske å få vite noe mer bestemt om *hvem* Jesus Kristus var, om han var Guds Sønn slik som kirken bekjenner i sin tro, eller om han bare var et menneske, om enn det mest fullkomne som har levet, vil ikke hos Schjelderup få noe klart svar. Hans egentlige mening er vel at man hverken kan eller skal gi noe svar på et slikt spørsmål. Enhver lære om Kristus er noe som byr hele Schjelderups åndelige legning imot. For ham er det slik at det å virkeliggjøre Jesu kjærlighets ånd betyr mer enn hva all teologi, alle prekener, all kirkelig organisasjon og bekjennelsestroskap tilsammen kan oppnå. (S. 144.) Men da blir det jo nokså paradoksalt at Schjelderup nå som tilsyns mann i den norske kirke er satt til å utøve de embedsfunksjoner som nettopp bygger på kirkelig organisasjon og bekjennelsestroskap. Det er ikke til å undres over at bispekapen ikke passer ham så svært godt, og at mange er de som retter sin dømmende kritikk mot mannen på Hamar bispestol. Dermed er han kommet i en kirkelig situasjon som man skulle ønske han hadde unngått, og som nok har bevirket at hans tjeneste i den norske kirke ofte har vært en tung vei å gå. Men derfor er der desto større grunn til å beundre den tro og kjærlighet som trass i all motgang har vedblitt å være bærekraften i hans liv, og som hans bok gir et gripende vitnesbyrd om.

En av Schjelderups mest avgjorte teologiske motstandere og kritikere var professor Ole Hallesby. Når det tyvende århundres kirkehistorie i Norge skal skrives, kommer Hallesbys skikkelse til å innta en fremtredende

plass. Han var en beåndet kristen forkynner — når han ikke var uheldig, som i den sørgelig berømte radiotale om helvete —, en klok og erfaren sjelesorger, og en inspirerende lærer som ved sin undervisning på Menighetsfakultetet har øvet en avgjørende innflytelse over store deler av den norske kirkes prester. Men særlig er hans navn knyttet til den kirkestrid som stadig på nytt har blusset opp i den norske kirke. I denne strid for den rette kirkelære og for troskap mot den lutherske bekjennelse måtte Hallesby og Schjelderup nødvendigvis tørnesammen. I flere henseender var de diametrale motsetninger. Mens den rette lære for Schjelderup er av underordnet betydning, sto det for Hallesby som en hellig plikt å forsvare den kirkelige rettroenhet mot den liberale teologi som Schjelderup på en nesten utfordrende måte — i Hallesbys øyne — sto som representant for. Så dypt går motsetningene mellom dem at det er i selve forståelsen av Kristus at de er uenige. Schjelderup taler i sin bok flere steder om Jesu tro på det gode i mennesket. («Jesus elsket menneskene, og derfor også trodde på dem, hadde tillit til dem. Han visste at på bunnen av hvert menneskes sjel finnes noe godt, tross all naturens forderverthet.» S. 165.) Hos Hallesby hører vi andre toner, med et annet syn på mennesket slik Kristus ser det. For Hallesby er et av de grunnleggende ord fra Jesus til menneskene dette: «Dere som er *onde*.» Luk. 11, 13. (Understrekingen er Hallesbys!) I virkeligheten ser de her — som i andre spørsmål — Kristus ut fra hvert sitt begrensede synspunkt.

I den offentlige bevissthet er Hallesby blitt stemplet som en steil og fanatisk forfølger av annerledes tenkende. Hans venner og medarbeidere gir et helt annet bilde av ham. De taler om ham som den ydmyke kristne med det varme hjerte, og fremhever «hans forstående kjærlighet til motstandere — så underlig det enn kan lyde i manges ører.» (S. 192.) Underlig er det utvilsomt å se hvor diametralt motsatt han kunne bli bedømt. Redaktør *Ingar Hagen* gir noen smakebiter av hvordan han ble omtalt i store deler av den norske presse: den verste mørkemann vårt land noen sinne har fostret, selve inkarnasjonen av dømmesyke osv. (S. 165.) Selv gir Hagen dette vitnesbyrd om ham: Et lyst og vennlig medmenneske, som det strålte fred og ro av.

Hvordan forklare så paradoksalt motsatte vurderinger av én og samme mann? Her er det igjen — som tilfellet var med Schjelderup — den kirkelige situasjon vi må ta i betraktning for å finne forklaringen. Da Hallesby så den fare som han mente truet kirken og kristendommen i Norge gjennom den liberale teologi, følte han seg kallet til forsvar for de verdier som sto på spill. Nettopp fordi hans trosverbevisning var så sterk, fant han å måtte bruke de skarpeste våpen for å avverge faren. Fordi den norske kirke mangler et organ for læretukt, måtte Hallesby ta på seg den utakknemlige oppgave å svinge tukstens ris over dem som han mente avvek fra kirkens rette lære. Det ble Hallesbys ulykke — som det må sies å være den norske kirkes egen ulykke — at en enkelt persons læreautoritet slik ble satt i stedet for kirkens egen, ganske enkelt fordi kirkens egen ikke eksisterer. Da kan det vanskelig unngås at denne manns begrensning faller tilbake på kirken selv. I Hallesbys kamp mot den liberale teologi kom de steile og mindre sympatiske drag i hans natur frem, og dermed ble det selve den kristendom han forsvarte som fikk ord for å være snever og trangsynt. Resultatet er at for store deler av det norske folk er kristendom og mørk pietisme blitt synonyme begreper, og

(Forts. side 76)

«Hvorfor kan vi ikke være som de andre?»

— Hvorfor? — Fordi Gud har valgt oss, har merket oss, kalt oss til en høyere skjebne, til å inngå i et sant livsfellesskap med ham.

«Men dere er en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som har hans forkjærlighet, som han vil føre fra mørket over til sitt forunderlige lys.»

Derfor vil han sette sitt preg på oss, dra oss opp til sitt eget livsplan. Vi skal ikke leve av brød alene, men av hvert ord som går ut av Guds munn.

Så går vi da inn i denne fastetid for å vise at vi aksepterer denne løsrivelse fra verdens livssyn og levemåte, at vi aksepterer denne Guds bestemte inngripen i vårt liv. Menneskets skjebne, sier vantroen, er et rent menneskelig anliggende, og skal derfor ordnes menneskene imellom.» Og dens ord er kanskje ikke uten gjenklang i våre hjerter: Hva skal en Gud med mitt liv? Hvorfor kan jeg ikke være herre i mitt eget hus? — Nei! Nå våkner vi, vi vil ikke leve av brød alene, vi aksepterer Guds orden, vi aksepterer å være med ham, under hans ledelse, å lytte til hans ord og til det som er hans mening med all ting. Ved begynnelsen av fastetiden fornyer vi vårt ja til Gud: vi vil ikke grunnlegge vårt liv bare på de synlige ting, vi vil nære oss av dette usynlige brød som mettet Kristus: «Min mat er å gjøre min Faders vilje.»

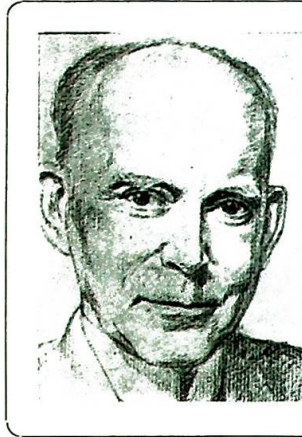
Vi ønsker Gud velkommen i vårt liv, og at hans vilje må skje fyldest med oss.

«Jeg vil føre henne ut i ørkenen og tale vennlig til henne.» For Israel ble da den lange vandring i ødemarken den tid da det ble kjent med sin Gud, vennet seg til hans ledelse, ble fortrolig med Ham. Herren åpenbarte seg for sitt folk, beskyttet det, ga det sin lov så det kunne leve i hans lys, han ga dem manna å ete og hjalp dem ut av deres fienders hånd. Vel har nok Israel, i årenes løp, idealisert litt erfaringene i ørkenen, men det står igjen at aldri var Gud kommet dem så nær.

Løfter vi vårt blikk mot Jesus i ørkenen finner vi den samme Guds nærværelse, den samme lange samtale med Gud. Jesus faster, men hans sjel er i Faderens nærvær. På samme måte skal vi i fastetiden finne tilbake til bønnen, vekke i oss selv utålmodigheten og tørsten etter Guds fortrolighet: «Herre, vis meg ditt åsyn! Jeg slipper deg ikke før du har velsignet meg!» Når vi i denne hellige tid har vendt ryggen til verdens livsløgn og igjen av hele vårt hjerte vendt oss mot Gud blir vi sikkert også mere «kjent med Ham». «Salige er de rene av hjerte for de skal se Gud.» Vi skal finne igjen denne hemmelighet som vi hadde mistet: en virkelig fortrolighet med Gud. Hans ord, som liturgien hver eneste dag vil overøse oss så rikelig med og som vi også vil gi oss litt tid til å meditere, vil føre oss dypere inn i forståelsen av de ting som er Guds.

Og så må vi ikke glemme, at når Han ved fastetidens vandring vil føre oss til det forjettede land, til en fornyet nådefylde, til vår sjels formøling med Ham i Påskeleden, vil Han ikke ta oss med list. Det er sin kjærlighet Han tilbyr oss og det er vår kjærlighet Han søker. Den kjærlighet som ikke har stått sin prøve stoler ikke vi mennesker på. Ikke Gud heller. «Jeg førte deg ut i ørkenen for å ydmyke deg og prøve deg og kjenne det som bor i ditt hjerte.»

Vi går inn i fastetiden med den oppriktige vilje å vise Gud at vårt hjerte ikke bare har forræderi og dovenskap å by på; at der også er litt kjærlighet. Fordi Jesus Kristus har virket i oss, fordi hans nåde ikke har vært forgjeves i oss, slik at vi, i ham og med ham, våger å si: Herre, jeg har deg kjær.

Biskop Kristian Schjelderup har nylig (gått), og professor Ole Hallesby er boken, skrevet av venner («Ole Hallesby og D. Thorn vurderer her, ut fra de to bøkene under den siste menneskealder. Selvedes personer og standpunkter og Kristendommen: Den normerende læremyndigheten han, «som det må sies å være den norske læreautoritet blir satt i stedet for egen ikke eksisterer.»

I den Augsburgske trosbekjennelse blir kirken definert som «de helliges samfunn, hvor evangeliet læres rent og sakramentene blir rett forvaltet». Uvilkårlig melder da spørsmålet seg: Hva, eller hvem, avgjør hva som er det rette evangelium? Om dette har det stått strid i den norske kirke, og to av forgrunnsskikkelsene i denne kirkestrid har vært professor Ole Hallesby og biskop Kristian Schjelderup. I de to bøkene som kom ut ifjor, den ene av Schjelderup selv, og den annen om Hallesby, får vi levende og interessante innblikk i mennene bak de to navnene som nesten er blitt to begreper. For folk flest vekker Schjelderups navn forestillingen om tolerant og frisinnet kristendom, mens Hallesbys navn forbindes med trangsynt pietisme. At det er blitt slik tror jeg ikke skyldes så meget dem selv som den kirkelige situasjon de kom til å stå oppe i. I kampen om den rette forståelse av evangeliet ble de tvunget til å ta de avgjorte og kompromissløse standpunkter som gjorde deres navn til slagord. I disse bøkene får vi oppleve to fine og levende mennesker bak slagordene.

I Schjelderups bok finnes der en uttalelse som synes å gi oss nøkkelen til forståelse av hans livsvei. Han taler om «vår norske kirke med dens egenartede historie og dragende makt over norske sinn». Gjennom de mange omskiftelser som har preget Schjelderups liv går som en rød tråd kjærligheten til Norges kirke, til tross for at denne kirke ikke har gitt ham lette kår å arbeide under. Da han som ung og omstridt liberal teolog omsider vant frem til en religiøs avklaring, søkte han stilling som prest i et værhardt kall nordpå. Det ble nektet ham. Den norske kirkeledelse — nærmere bestemt kirkestatsråd Hasund — fant ikke å kunne gi et presteembede til en teolog med så radikale synsmåter som dem Schjelderup hadde lagt for dagen — ikke minst i boken «Hvem Jesus var og hva kirken har gjort ham til». Det nesten paradoksale er at den samme mann nå er biskop i den norske kirke, og som sådan på kirkens vegne skal våke over at «evangeliet læres rent og sakramentene blir rett forvaltet».

Betyr denne eiendommelige utvikling at Schjelderup etterhvert er blitt ført frem til et nytt og mer positivt kristent og kirkelig syn enn det den unge radikale teolog sto som forkjemper for? Det er meget i hans bok som taler for det. Vi møter hos den aldrende Schjelderup be-

OG HALLESBY

D. THORN

gitt sine memoarer («Veien jeg måtte
for sin død blitt gjenstand for en minne-
den høvding i Guds rike»). Pater Finn
e, disse to poler i norsk protestantisme
tsetningen mellom dem peker ut over
til et uløst strukturproblem i luther-
e. «Det ble Hallesbys ulykke», skriver
kirkes egen ulykke, at en enkelt per-
kens egen, ganske enkelt fordi kirkens

kjennelser til Jesus Kristus som vitner om dyp og inderlig tro: «Selv om jeg vet at veien fortsatt kan bli tung og vanskelig, strekker jeg meg fremover mot den lysende skikkelsen som går foran og peker vei. Når jeg snubler og faller, vil han rekke meg sin sterke hånd. Om jeg er svak, er Kristus sterk nok til å bære meg...» Det er et Kristus-grepet sinn som her gir uttrykk for sin tro på ham som «eier oppreisningens kraft og med myndighet fra Gud selv kan si: Dine synder er deg forlatt! Han som ga sitt liv for å frelse verden.» — På bakgrunn av slike uttalelser forbauser det desto mer å se hvor svakt Schjelderup den dag idag tar avstand fra sine tidligere radikale standpunkter. Dette gjør at man ikke unngår å konstatere noe paradoksalt over hans skikkelse. Den som ut fra Schjelderups bok skulle ønske å få vite noe mer bestemt om hvem Jesus Kristus var, om han var Guds Sønn slik som kirken bekjenner i sin tro, eller om han bare var et menneske, om enn det mest fullkomne som har levet, vil ikke hos Schjelderup få noe klart svar. Hans egentlige mening er vel at man hverken kan eller skal gi noe svar på et slikt spørsmål. Enhver lære om Kristus er noe som byr hele Schjelderups åndelige legning imot. For ham er det slik at det å virkeliggjøre Jesu kjærlighets ånd betyr mer enn hva all teologi, alle prekener, all kirkelig organisasjon og bekjennelsestroskap tilsammen kan oppnå. (S. 144.) Men da blir det jo nokså paradoksalt at Schjelderup nå som tilsynsman i den norske kirke er satt til å utøve de embedsfunksjoner som nettopp bygger på kirkelig organisasjon og bekjennelsestroskap. Det er ikke til å undres over at bispekåpen ikke passer ham så svært godt, og at mange er de som retter sin dømmende kritikk mot mannen på Hamar bispestol. Dermed er han kommet i en kirkelig situasjon som man skulle ønske han hadde unngått, og som nok har bevirket at hans tjeneste i den norske kirke ofte har vært en tung vei å gå. Men derfor er der desto større grunn til å beundre den tro og kjærlighet som trass i all motgang har vedblitt å være bærekraften i hans liv, og som hans bok gir et gripende vitnesbyrd om.

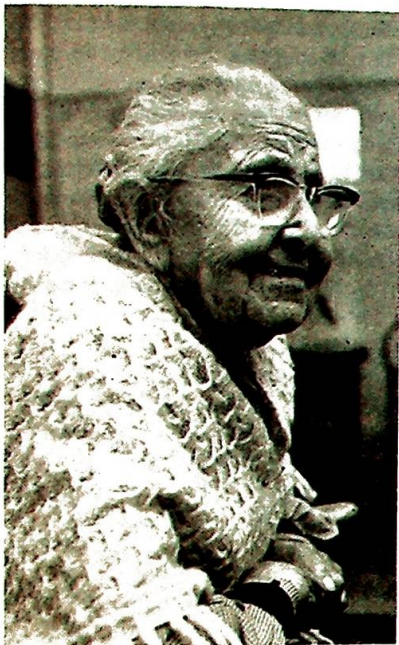
En av Schjelderups mest avgjorte teologiske motstandere og kritikere var professor Ole Hallesby. Når det tyvende århundres kirkehistorie i Norge skal skrives, kommer Hallesbys skikkelse til å innta en fremtredende

plass. Han var en beåndet kristen forkynner — når han ikke var uheldig, som i den sørgelig berømte radiotale om helvete —, en klok og erfaren sjelesørger, og en inspirerende lærer som ved sin undervisning på Menighetsfakultetet har øvet en avgjørende innflytelse over store deler av den norske kirkes prester. Men særlig er hans navn knyttet til den kirkestrid som stadig på nytt har blusset opp i den norske kirke. I denne strid for den rette kirkelære og for troskap mot den lutherske bekjennelse måtte Hallesby og Schjelderup nødvendigvis tørne sammen. I flere henseender var de diametrale motsetninger. Mens den rette lære for Schjelderup er av underordnet betydning, sto det for Hallesby som en hellig plikt å forsvare den kirkelige rettroenhet mot den liberale teologi som Schjelderup på en nesten utfordrende måte — i Hallesbys øyne — sto som representant for. Så dypt går motsetningene mellom dem at det er i selve forståelsen av Kristus at de er uenige. Schjelderup taler i sin bok flere steder om Jesu tro på det gode i mennesket. («Jesus elsket menneskene, og derfor også trodde på dem, hadde tillit til dem. Han visste at på bunnen av hvert menneskes sjel finnes noe godt, tross all naturens fordervethet.» S. 165.) Hos Hallesby hører vi andre toner, med et annet syn på mennesket slik Kristus ser det. For Hallesby er et av de grunnleggende ord fra Jesus til menneskene dette: «Dere som er onde.» Luk. 11, 13. (Understrekingen er Hallesbys!) I virkeligheten ser de her — som i andre spørsmål — Kristus ut fra hvert sitt begrensede synspunkt.

I den offentlige bevissthet er Hallesby blitt stemplet som en steil og fanatisk forfølger av annerledes tenkende. Hans venner og medarbeidere gir et helt annet bilde av ham. De taler om ham som den ydmyke kristne med det varme hjerte, og fremhever «hans forstående kjærlighet til motstandere — så underlig det enn kan lyde i manges ører.» (S. 192.) Underlig er det utvilsomt å se hvor diametralt motsatt han kunne bli bedømt. Redaktør *Ingar Hagen* gir noen smakebiter av hvordan han ble omtalt i store deler av den norske presse: den verste mørkemann vårt land noen sinne har fostret, selve inkarnasjonen av dømmesyke osv. (S. 165.) Selv gir Hagen dette vitnesbyrd om ham: Et lyst og vennlig medmenneske, som det strålte fred og ro av.

Hvordan forklare så paradoksalt motsatte vurderinger av én og samme mann? Her er det igjen — som tilfellet var med Schjelderup — den kirkelige situasjon vi må ta i betraktning for å finne forklaringen. Da Hallesby så den fare som han mente truet kirken og kristendommen i Norge gjennom den liberale teologi, følte han seg kallet til forsvar for de verdier som sto på spill. Nettopp fordi hans trosøverbevisning var så sterk, fant han å måtte bruke de skarpeste våpen for å avverge faren. Fordi den norske kirke mangler et organ for læretukt, måtte Hallesby ta på seg den utakknemlige oppgave å svinge tukters ris over dem som han mente avvek fra kirkens rette lære. Det ble Hallesbys ulykke — som det må sies å være den norske kirkes egen ulykke — at en enkelt persons læreautoritet slik ble satt i stedet for kirkens egen, ganske enkelt fordi kirkens egen ikke eksisterer. Da kan det vanskelig unngås at denne manns begrensning faller tilbake på kirken selv. I Hallesbys kamp mot den liberale teologi kom de steile og mindre sympatiske drag i hans natur frem, og dermed ble det selve den kristendom han forsvarte som fikk ord for å være snever og trangsynt. Resultatet er at for store deler av det norske folk er kristendom og mørk pietisme blitt synonyme begreper, og

(Forts. side 76)

De gamle avskrevet?

Sogneprest Stephan Tschudi har i «Vår Kirke» nylig skrevet denne behjertede betraktningen som vi helt og fullt gjør til vår egen. Den setter, i de rette ord og med stor treffsikkerhet, søkelyset på noe i «tidsånden» som er modent for en smule kritisk eftertanke.

Det fins ingen gamle mennesker lenger. Det fins ingen gamle hjem heller. Derimot har vi noe som heter de eldre. Og noe som heter aldershjem. Og det er noe helt annet.

Ordet gammel er det ikke lenger lovlig å bruke. Ikke om mennesker iallfall. Hvis noen er så halsstarrig at de gjør det likevel, da skal de vite at de dermed uttaler en fornærmelse. De gamle... gamle damer... det var jo bare gamle der... nei så gammel han er blitt... Onde, taktløse ord. Og i vår usigelige menneskekjærlighet bytter vi ut disse gamle ordene med nye fine ord: De eldre... aldershjem... alderstrygd... trygdebolig... Genialt!

Oppriktig talt: fins det maken til himmelropende vrøvl? Som om folk blir yngre av å bli eldre. Og aldershjem — det må jo også omfatte barnehjem. For fem år er også en alder.

Men snart vil jo enkelte skarpsindige mennesker oppdage hvem man mener med de eldre og hva slags mennesker som bor på aldershjem. Dermed er disse ordene også blitt taktløse. Hva så? Ta det med ro — omsorgsfulle sosialarbeidere vil saktens finne på nye ord. En ordforbedring, la oss si hvert femte år, vil antagelig være passende.

Det hele var bare latterlig, hvis det ikke samtidig var så sorgelig. For hva ligger bakom denne ordleken? En bunnløs forakt for de gamle.

Vi dyrker ungdommen ganske hemningsløst. Miljoner av ukeblad, og aviser med for den saks skyld, dasker oss uoppholdelig om ørene med bilder av den skjønn ungdom — glatt og veltrimmet og komplett intetsigende. Og ubønnhørlig hamres disse bildene inn i oss: Sånn må du være bestandig. Reklamen spiller sine liflige lokketoner med all verdens mirakuløse kremer, utallige midler bys frem som garanterer evig ungdom.

Gammelt — og godt

NOEN BETRAKTNINGER
OM ALDERDOMMENS EGENVERD

Av Stephan Tschudi

Det er i og for seg all right å være ung. Det er et stadium vi alle må igjennom, med de sorger og gleder som hører til. Men hvorfor skal akkurat denne perioden av menneskelivet opphøyes til en diktatorisk norm som alle værsågod skal tilpasse seg? Iblant sutrer vi litt over at disse mønsterbilder er en smule uregjerlige og rent ut sagt temmelig høye på pæra. Er det så merkelig — slik som vi fjesker for ungdommen? Det er så gildt å se så mye gild ungdom... Ærer de unge!

I virkeligheten er det en temmelig blandet fornøyelse å være ung. Det er nå en sak for seg. Men dertil kommer det meningsløse i å lovprise en aldersgruppe som ennå ikke har utrettet det skapende grann uten å være ung og frisk. Et ungt ansikt kan saktens være vakkert. Men av høyst naturlige grunner er det svært pregløst.

Dette skal altså være idealet: å se glatt og pregeløs ut hele livet. Når man så under den daglige granskning foran speilet oppdager at livet såvidt har begynt å hilse på en, da kommer panikken: Avsted til tryllemakeren for å få glattet ut rynkene. La oss rive i en ansiktsløftning!

Fins det noe verre spjåkeri enn den anstrengt ungdommelige fasaden hos folk som vitterlig ikke er unge?

Har De noensinne lest en fødselsdagsartikkel som ikke begynte sånn: Ingen vil tro at han virkelig er femti år —? Vi smellroser jubilanten som ser så usigelig ung ut. Hva betyr det i virkeligheten? At han har glidd friksjonsfritt gjennom livet, at han ikke har tillatt livet å sette sine merker på seg. Vi snakker om fornærmelser. Dette er den egentlige fornærmelse å si til et voksent menneske at han og hun ikke ser ut til å være blitt voksen ennå.

Å verdsette de gamle er kjennetegn på kultur. At man ikke bare sorger for mat og klær og trygdebolig, men at man hører på dem, regner med dem og akter dem nettopp på grunn av deres alder. Selvsagt kan gamle mennesker være vrange, akkurat som alle andre. Men som oftest er de mer beskjedne enn unge og fremfor alt mer takknemlige. Og så har de visdom.

Og skjønnhet. Fattig er den som ikke ser skjønnheten i et gammelt furet ansikt. Se på de store portrettmalere — de arbeidet utrettelig med å fange inn særpreget i et gammelt ansikt, der trekkene er meislet og foredlet gjennom livets hårde skole.

*

Gammel. La oss pusse ordet blankt igjen og bruke det med glede. Får vi igjen respekten for alderdommen, går det av seg selv. Er denne respekten borte, hjelper det ikke med all verdens oppfinnsomme ord.

BLIKK på TIDEN

EN FASTELAVNSBETRAKNING

■ Husker vi ikke ganske feil, så var det Sigrid Undset som engang fastslo, at nordmannen leser Evangeliet som om der sto: «Hva hjelper det et menneske om han vinner den hele verden, men tar skade på sin fordøyelse?» Det sikter treffsikkert inn den avkristnede gjennomsnittsborgers forhold til de to kristne hovedfester. Julen er på god vei til å bli hva den engang var: Et særdeles fett og frastøtende midtvinterblot, og påsken er blitt, for de mange, en lysfest for overhudens pigment. Innimellom ligger jo langfasten — om den overhodet huskes, må det være i form av en høyst tiltrengt slankekur. Tilsammen dekker de tre etapper et slags karikert og sekularisert «kirkeår» for mennesker som med større naivitet enn selvkritikk erklærer at de — fremfor å gå i kirken — «dyrker sin Gud i den frie natur». Åjo!

Som et trekk ved det nye velstands-samfunnet begynner vi også hos oss å få sans for «gastronomi» — det mer nyanserte *Feinschmeckerei*. Dags- og ukepressen nøyer seg ikke lenger bare med de troverdige oppskrifter på mors kjøttkaker. Matglade herrer i høye kokkeluer løfter en formanende finger til leserne om ikke å kaste bort appetitten. Vår ferske storbybefolkning er på full marsj bort fra sine puritanske vaner og fantasiløse middagsbord. Det kan føre langt. For når vi sent omsider reagerer her hjemme, så skjer det jo gjerne — som Johan Borgen har bemerket — ved at vi slår ut minst to unger med badevannet. «Farmand» er således ikke lenger alene om vinglade rapporter fra skattebekymrede slikkmunner. I én middagsavis «anmeldes» restauranter og retter som om de var poetiske debuter fra Gyldendal, i en annen leser vi blant annet, under overskriften «I en fastetid»:

«Skal man tro en herværende morgenavis har fasten en bred plass i folks bevissthet. Det var konklusjonen på en landsomfattende konkurranse om fastelavnsboller avisen arrangerte. Det kom inn 167 oppskrifter. Og dermed var alt sagt om den kirkelige lutringstid vi nå er inne i. Det er vel særlig i de katolske land den siden av saken har sin betydning, forøvrig til glede for våre klippfisk-eksportører, man skulle unngå animalske spiser og fortrinnsvis sette fisk og grønnsaker på spiseseddelen. Således har ofte fasten blitt en eneste fiskeorgie, og en rettroende katolikk gleder seg hver dag til å få slippe kjøtt-dielen for å nyte de kosteligheter som havet, innsjøene og elvene gir.»

Smakfullt?

Mon ikke poenget, som sedvanlig, unnslipper oss, allerede på det altfor-menneskelige plan: Den beste mat i verden har en egen evne til å bli oppfunnet på en kulturgrunn der en i århundrer også har visst hva selvfornektelse, faste og strengt måtehold er for noe.

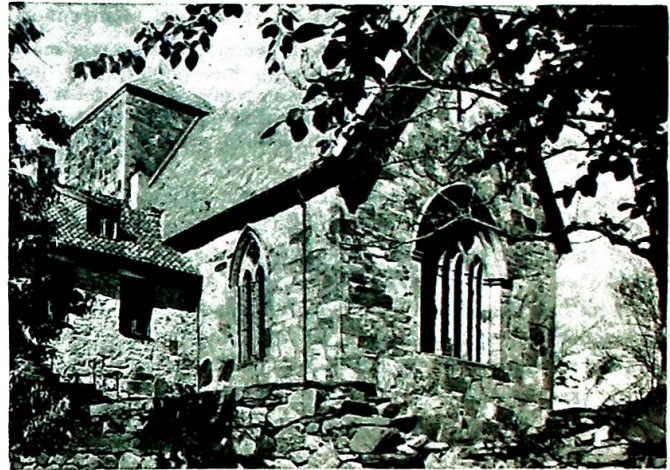
En lever ikke for å spise, en spiser for å leve. Dét kan også heves til kultur og livsglede — innenfor menneskelivets rike kontraster og spenninger. *Uten* sansen for dem, og den selvdisciplin de forutsetter, ender en visst i natronets og badevektenes triste, nordiske og ikke særlig beundringsverdige «angst». Noe menneskelig *fremskritt* er det visst ikke!

KIRKELIG ODEL

■ I adskillige år har der foregått en mer eller mindre stillferdig krangel om eiendomsretten til de norske prestegårdene. Foreløbig er spørsmålet temmelig akademisk, men før eller siden — når ekteskapet stat—kirke engang blir oppløst —

kan det bli et ganske aktuelt og kostbart stykke kirkerett. I en redaksjonell kommentar (27. februar) går den kristelige avisen «Vårt Land» i rette med kirkestatsråd Helge Sivertsen for hans fortolkningskunster på området, og kaller dem «tynne saker». En ung cand. philol. har satt sammen et ennå ikke offentliggjort forskningsarbeide om saken — dét er visst hele ekspertisen. Bladet synes, at ettersom departement og Forskningsråd har funnet å ville ta opp eiendomsforholdet, «bør også kirken for sin del sette seg i aksjon». For, heter det, «det turde bare være av det gode for alle parter at saken blir belyst fra flere sider».

Vi vet ikke om vi skal betrakte oss som innbudte til undersøkelsen? Fra et moderne humanitært og demokratisk synspunkt må vel nemlig reformasjonens innførelse i Norge og statens konfiskasjon av kirkenes og klostrenes lovlige eiendom strengt tatt betraktes som et vilkårlig og tyrannisk overgrep, i åpenbar

Utstein kloster — på odel?

strid med det da fremherskende folkeønske. Enn om vi katolikker begynte med å kreve Nidarosdømen og Hovedøya — på odel?

EN GODVILJENS AMBASSADØR

■ Oslo har nylig hatt besøk av en fremstående luthersk teolog, amerikaneren George Lindbeck, som sammen med professor K. E. Skydsgaard representerte det lutherske verdensforbund på Vatikankonsilet siste høst. Under sitt opphold her knyttet han kontakter, også med katolske teologer, og holdt blant annet en gjesteforelesning på Universitetet om den katolske teologis fremtid i lys av konsilet.

Dr. Lindbeck gjenspeilte med stor likevekt og prisverdig åpenhet det inntrykk av konsilet og dets arbeide som nok er fremherskende hos de ikke-katolske observatører, og for mange av sine tilhørere må han ha virket som en røst fra en ny og overraskende virkelighet, så relativt svakt som verdensøkumenikken engasjerer de fleste norske teologer.

Lindbeck pekte på den helt nye og endrede situasjon konsilet har skapt, ikke bare for den katolske kirke selv, men også for verdens protestantiske kristne. «Vi går nå inn i en periode da den romersk-katolske teologi får like mye å si for oss som en Bultmanns eller en Barths teologi», sa han blant annet. Han anså det for overveiende sannsynlig at reformgruppens seier under konsilets første sesjon var definitiv, og selv om konsilets slutt-resultat ville kunne bli formet i sindige og forsiktede kompromiss-uttalelser, så var det vesentlige skjedd: Reformen var igang i kirken, og ville ikke kunne stanses.

Lindbeck så selv overraskende optimistisk på den teologiske tilnærming kirkene imellom. Den nye retning innen katolisismen, som etter hans mening vil komme til å prege den i fremtiden, representerer en veldig utfordring til de protestantiske

kirkene, ikke minst den lutherske. Denne utfordringen er vel så mye på det praktiske plan som på det teologiske. Hvilken kirke representerer den mest bibelske form: den protestantiske, som er så åpen for alle slags lærdoms vær, og har gitt rom for slektens subjektivisme, eller den katolske, som med sin liturgiske bevegelse og andre progressive strømninger har nærmet seg det nye testaments kirke? Det kan godt tenkes at mange bibelsk sinnede mennesker vil foretrekke en slik reformert romersk-katolsk kirke, sa Lindbeck, men føyde til at han for sin egen del også i det tilfelle ville foretrekke det lutherske.

SÅ FARLIG?

■ En noe annen ånd finner vi unektelig i en bokanmeldelse av residerende kapellan Erling Ruud («Vårt Land» 19. februar). Pastor Ruud har tatt for seg et lite uvalg «tidebønner for ungdom» som Forlaget Land og Kirke har utgitt, og som vi også kommer tilbake til i «St. Olav». Her leser vi blant annet:

«Når det nå med dette hefte blir gitt grunnlag for en mer målbevisst innføring av tidebønner i våre menigheter, tror jeg nok, så ukjent og tildels fremmed som dette er, at det ville ha vært en fordel om betegnelser som antifon og responsorium var erstattet med norske uttrykk. *Dermed ville det katolske slektskap vært noe avstreibet.*»

Det er vi selv som har understreket den siste setningen — les den en gang til! Her er der visst ikke megen smerte over splittelsen kristne i mellom, siden en får pluss på litt til. Var det ikke en tanke, at nettopp fellesskapet i en bønn som er hentet fra den felles Bibel og som faktisk idag forener katolske, gresk-ortodokse og et stigende antall protestantiske kristne tvers over trosforskjellene, var noe å glede seg over og oppmuntre, ikke noe en skal beklage og «avstreife»?

Den tanke synes ikke å ha streift pastoren. Det er egentlig nokså trist.

DRAPET I PRESSEN

■ En uhyggelig voldsforbrytelse har skaket sinnene opp, og ut fra forskjellige, blandede og noen ganger uklare motiver fyres der godt opp under sensasjonen. I «Morgenbladet» (28. februar) har en ung jurist, Tor Erling Staff, med kraft og temperament gitt uttrykk for noe som visst mange tenker:

«Til dette bør vi alminnelige lesere si nei! Den måte de fleste hovedstadsaviser har behandlet den aktuelle drapssak på, trosser i sitt lavmål enhver beskrivelse. Å drepe et menneske er en ugjenkallelig handling. Den kan aldri gjøres om. Mennesket kan ikke erstattes. Tilbake sitter de pårørende alene med sin sorg. Tilbake sitter også gjerningsmannen. Tilbake sitter også hans pårørende, hans foreldre, hustru og barn. *Deres liv har enkelte aviser gjort hva de kan for å drepe. Avisene har treningen. Vi vet at en avis kan skrive så det koster liv. Men det er visst mindre viktige liv.*»

Pressen har sine etiske regler; hver gang disse diskuteres, får vi høre at alt er såre vel her hjemme. Men i utlandet er det ille. Vi vet noe annet. Vi er leserne, og vi ser hva vi leser; også i norske aviser. Ille har det vært i de senere år. Men slike orgier i kriminalskriverier og privatlivsgransking og ryktespredning som avisene nå presterer, fra avisen med det største opplaget til de to med de største typene, det har vi heldigvis aldri sett maken til.»

Staff stiller dernest en rekke nærgående spørsmål til både redaksjon og leser: Sett at siktede er bevislig syk og utilregnelig? Er en forbryters privatliv hele offentlighetens eiendom? Er det god skikk, *presseskikk*, å skandale-publiserer hans private brev?

Han bringer en honnør til de aviser, blant dem den avis som publiserer hans innlegg, som har skrevet hva det offentlige vel tilsa og bare det. Det er en streng, «u-spennende» og ganske u-sensasjonell målestokk å legge på dette stoffet. Men tviler egentlig noe oppriktlig menneske på at det er den eneste riktige og menneskeverdige?

Frater Candidus.

LITTERATUR

Meditasjoner for fastetiden

Per Lønning: *Vandring gjennom fasten.*
Forlaget Land og Kirke 1963.

Det er med glede man hilser en slik bok velkommen i våre hjemlige kristelige forhold. Den Norske Kirke kjemper jo hvert år en hard kamp for å overbevise sine medlemmer om at Påsken er «høytidenes høytid» og at den egentlig hører hjemme i kirkehuset, ikke i peisekroken på hytta. Den har, de siste årene, gjort en betydelig innsats for å gi kirkefolket en virkelig påskefeiring tilbake. Visst har man, her og der, kanskje gitt vel megen plass til «kirkespill» av lite overbevisende kvalitet, og lagt vekten mere på en slags from underholdning enn på krevende og dypt engasjerende gudstjenester. Men prosessen er i gang, og mange kristne er i ferd med å gjenoppdage at Påsken er selve gjenfødselsbadet for deres trosliv.

Gjenoppdager man vitalt Påskens betydning, feirer man Påsken i alle dens dimensjoner — altså ikke bare som et

(Forts. neste side)

SCHJELDERUP OG HALLESBY

(Forts. fra side 73)

Hallesby er blitt stående som selve inkarnasjonen av en slik sneversynt pietistisk kristendom. Men dermed har Hallesby, som dro i strid for å forsvare den norske kirke, i virkeligheten i alvorlig grad svekket dens plass i det norske folk. Mange er de som vender seg vekk fra en kirke som de mener identifiserer seg med Hallesbys kristendomssyn, og stor er den skare som søker til Schjelderup for hos ham å finne det de ikke lenger tror å kunne finne i kirken slik Hallesby og hans meningsfeller representerer den. At Schjelderups bok er blitt bestseller blant det brede publikum, og stadig kommer i nye opplag, sier ikke så lite om Hallesbys nederlag som kirkens forsvarer utad.

Veivisere til sann kristendom har både Hallesby og Schjelderup villet være. Men kristendommen i hele dens fylde er større, rikere og mere vidtfavnende enn enkelte kristne — ikke engang en Schjelderup eller en Hallesby — er i stand til å gi uttrykk for. Det er alene kirken som sådan som er vidtfavnende — dvs. katolsk — nok til å uttrykke kristendommen i dens sanne fylde. Når den da — vel å merke — virkelig er *Kirke*. Det hører med til saken at også den katolske kirke idag er på vei til å åpne sine porter for en mer vidtfavnende virkeliggjørelse av sitt vesen som Kristi kirke. Det var å ønske at den norske kirke fulgte dens eksempel.

Kristian Schjelderup: «*Veien jeg måtte gå.*»
Aschehoug 1962.
«*Ole Hallesby.*» Lutherstiftelsen 1962.

minne, men som et *monster* vårt eget liv er bygget på — da må man nødvendigvis også gjenoppdage fastetiden og finne tilbake til dens innhold. I samme grad som Påsken blir den store fornyelse, krever den nemlig absolutt en grundig åndelig forberedelse. Med sin bok kommer *Per Lønning* dette behov godt imøte, og vil sikkert hjelpe mange mennesker til å innstille seg slik at de kan feire en «Påske i sannhet og oppriktighet.»

Boken inneholder først en rekke korte betraktninger over Jesu lidelseshistorie — der er én for hver dag fra Askeonsdag til Påskeuken. Med utgangspunkt i Jesu lidelse gir forfatteren oss noen virkelig utmerkede meditasjoner over Guds handlen med oss, om inkarnasjonens og korssets paradokser, om troens og kjærlighetens holdning osv. Lønning vet å bore seg inn i en tekst eller i en evangelisk situasjon, hente skatten opp og la den skinne for sinnet og hjertet.

Bokens annen del består av en rekke prekener fra søndag Septuagesima til og med Påskemorgen. Klare, tankevekkende og alvorlig engasjerende prekener. At boken ikke er fri for en del gjentakelser, at inspirasjonen ikke alltid er så helt jevn, er det vel ingen som vil bebreide forfatteren. Den mediterende leser vil utvilsomt få et rikt utbytte av denne vandring gjennom fastetiden.

Og allikevel vil kanskje den som er fortrolig med den tradisjonelle fastetid, slik som den trer frem i de katolske liturgiske tekster, finne at Lønnings bok tross alt på en måte er fattig. Fordi den, når det kommer til stykket, allikevel så tydelig er *en* manns, om enn en intellektuelt og religiøst begavet manns, betraktninger. Hver meditasjon er utstyrt med, eller bygget opp over et salmevers. Dette ser altså ut til å være den eneste synlige forbindelse med en åndelig tradisjon. Det forekommer oss å være for lite. I århundrer har jo fastetiden vært den tid i Kirkens liv da katekumenene forberedte seg til dåpen og de allerede dømte kristne til fornyelsen av dåpspakten, den tid da synderne forberedte seg til å gjenopptas i Guds nåde. Fastetiden er altså i den kirkelige tradisjon blitt det særlige privilegerte moment da selve liturgien åpner for en fornyet dåpsundervisning og for «oppmykningen» av det botferdige sinn. I dette arbeide med sine barn legger Kirken frem sine skatter fra Bibelen og fra Kirkefedrenes skrifter med en utrolig rikdom og overdådighet. Den byr oss dem, ikke bare som en anledning til moraliserende betraktninger, men som et opplegg til både den asketiske kamp og den sakramentale påskefeiring. Her er et veld av bibelske motiver, en sum av erfaring i bønnens og i selvfornektelsens verden, her er også en opplevelse av Kirkens håndfaste veiledning av kristensinnet som slett ikke gjenspeiler seg i Lønnings bok. Men den finnes altså, og kunne ha skapt så meget større perspektiver over en slik vandring gjennom fastetiden. Slik som den foreligger, vil boken ikke desto mindre kunne gi megen styrke og glede til den som vil lese den med åpenhet og — ikke minst, ettersom det jo gjelder en meditasjonsbok — med ettertanke.

Thomas Patfoort.

PATER HANSSEN 50 ÅR

Fransiskanerpater *Otto Knut Hanssen* kan den 21. mars feire sin 50-års dag — i Nederland. Med henblikk på fransiskanernes byggeplaner i Oslo oppholder han seg for tiden dernede for å gjøre prosjektet kjent og få hjelp til å virkeliggjøre det. Han appellerer neppe forgjeves til nederlenderens velkjente gavmildhet, som så følbart er kommet norske katolske institusjoner til gode allerede.

FLY TOG-BÅT BUSS-HOTELL

Hovedkontor

Karl Johansgt. 35 - Oslo - Tlf. 33 70 80

KONTORER I DE FLESTE STØRRE BYER I NORGE

KATOLSK FORUM

DOMINIKANERNES FOREDRAGSAFTENER

Neuberggt. 15, Oslo

Tirsdag 12. mars kl. 20:

KATOLISISMEN OG SAMFUNNSLIVET ved pastor *Edvard Vogt*.

Edvard Vogt, som har spesialisert seg i samfunnsvitenskapelige studier og nylig tok en doktorgrad i Rom over den marxistiske tenkeren Friedrich Engels, vil i dette foredraget vurdere den katolske kirkes arbeide med samfunnsproblemene, ikke minst ut fra pave Johannes XXIII's rundskrivelse «Mater et magistra».

Tirsdag 19. mars kl. 20:

EN KATOLSK NYVURDERING AV DEN NORSKE KIRKE ved pater *Finn Thorn*.

Den lutherske kristendoms over 400 årige tradisjon i Norge innebærer ikke bare «konfesjonelt» og teologisk, men også kulturelt og folkepsykologisk en utfordring og et problem for den katolske iakttagelse. Det er under denne synsvinkel pater Thorn skisserer en «nyvurdering», innenfor rammen av moderne katolsk økumenikk.

Pater Hanssen trådte før krigen inn i fransiskanernes nederlandske provins og ble presteviet i Weert midt under krigen. Ved krigens slutt kom han hjem til Norge, var først kapellan ved St. Hallvard's Kirke i Oslo i ti år,

(Forts. neste side)

og ble i 1955 sogneprest ved St. Ansgars Kirke i Kristiansand, der den greie og vennlige haugesunderen jo er nesten hjemme, har vunnet seg mange venner og gjort en god innsats. Sammen med sin kapellan, pater *Ronald Hölscher*, og fransiskanernes nyeste mann i Norge, pater *Damian van Hoorn* interesserer han seg for alt hva Sørlandets driftige og voksende hovedstad frembyr av muligheter for et katolsk nærvær, ikke bare i sognelivet, men også utad.

Mange har sikkert ønske om å sende ham et ord til dagen. Her er adressen: *Minderbroeders Klooster, Wilhelmminaweg 13, A, WOERDEN (Nederland)*.

PASTOR HOGENES 25 ÅRS PRESTEJUBILEUM

Også en annen av våre prester feirer en merkedag i Nederland: Den 19. mars er det 25 år siden pastor *G. Hogenes* ble presteviet. Pastoren oppholder seg utenlands med permisjon, og feirer dagen Søndag Laetare. Mange av våre katolikker ser med takknemlighet tilbake på hva han i disse 25 års prestegjerning har gitt dem, og håper at han snart må komme tilbake med nye krefter. Adressen er *c/o Schrever, James Wattstr. 25, Amsterdam Oost, Nederland*. «St. Olav» sender også sin hjertelige lykkønsking.

UTLANDET

VATIKANET

Diplomatisk forbindelse med Kongo.

Efter ønske fra den kongolesiske regjering er det blitt opprettet diplomatisk forbindelse mellom Kongo (Léopoldville) og Vatikanet. Vatikanet vil bli representert ved en nuntius, som også skal være akkreditert regjeringen i Burundi. (KNA)

ENGLAND

Mirakuløse helbredelser på helgeners forbønn?

To legevitenenskapelig sett uforklarlige helbredelser har i den siste tid funnet sted i England. En skolepike har fått hørselen igjen, til tross for at hennes hørselsnerve er ødelagt. Dette tilfellet

er avsluttende kontrollert. Et annet tilfelle venter ennå på bekreftelse: En åtteårig pike ser ut til å være helbredet for en hjernesvulst som legene hadde erklært måtte medføre døden innen en gitt tidsfrist. Svulsten ser imidlertid ut til å være forsvunnet, og piken er i god vigør. Begge helbredelsene er skjedd etter at man har bedt noen av de britiske martyrer fra reformasjonstiden, hvis saligkårsprosess nå søkes fremmet, om forbønn. (KNA)

PORTUGAL

Krav om frigivelse av pastor de Andrade.

Som alt tidligere meddelt i «St. Olav» sitter en rekke angolesiske geistlige i portugisisk fengsel, blant dem er den mest kjente Pinto de Andrade. Pastor de Andrade skal være alvorlig syk. Det tyske katolske studentorganet «Initiative» har vendt seg med brev både til Salazar og til erkebiskopen av Lisboa med bønn om hans frigivelse. De katolske studentene i Freiburg har på sin side sendt et telegram til Portugals president admiral Tomas, der det heter at man venter at pastor de Andrade snart rest må bli stilt for en domstol og få

sin sak tatt opp til behandling. Studentene i Freiburg står også i begrep med å opprette et studentehjem for angolesiske flyktningestudenter. (KNA)

TRONDHEIM

ILA FARVEHANDEL

Telefon 25480

Alt i malerverver

INGV. ALSTAD

Fisk - Sild

Ilevollen 32 - Tlf. 20291

Trondheim

KRISTIANSAND S.

Gravør Trygve Køhn
Kristiansand S.

SIGURD SØRENSEN Begravnelsesbyrå

Holbergsgt. 15 — Tlf. 22 153 — 25 717
Egen likbil for transport

KRISTIAN FRIVOLD

Kjøtt & Pølsevarer

Tlf. 22 175 — Kristiansand S.

TAPET OG KUNST

ARTIKLER

Kristiansand S.
Tollbodgt. 15 A
Telefon 23 930

TOR RUUD Aut. Rørleggerforretning

Hannevik Terrasse 5 - Kristiansand S.
Tlf. 25 759 - 22 908

Sigurd Gramén

SPECIALOPTIKER
Spesialitet: Brillor

Kristian 4des gt. 20 - Telefon 25 005

NEDERLAND

Flere katolikker enn protestanter.

Ifølge tall fra 1960, som nå er bearbejdet, teller Nederlands befolkning nå 40,4 prosent katolikker mot bare 37,6 prosent protestanter. Økningen skyldes vesentlig katolikkenes større barnetall. Hele 18,4 prosent av befolkningen står utenfor den kristne kirke. Og også i den katolske kirke går antallet messebesøk, kommunjoner og prestekall tilbake — alt sammen tegn på at den religiøse likegyldighet fremdeles vokser, og at en stadig større del av katolikkene bare er det i navnet. (KNA)

SOVJET-RUSSLAND

Metropolit Slipyi frigitt fra konsentrasjonsleir.

Den ukrainske katolske kirkes fremste dignitær, metropolit (erkebiskop) *Slipyi* av Lvov er frigitt etter nærmere 18 års fangenskap. Metropolitlitten ble arrestert i april 1945 og dømt til åtte års tvangsarbeid i Sibir. Senere har han visstnok hatt arbeid på et hospital i Kazakstan. Man regner med at det er takket være to russiske observatører ved konsilet at han nå er blitt frigitt. Kardinal Beas rådgiver i Sekretariatet for Kristen Enhed, Mgr. *Willebrands*, fikk lov å hente ham i Moskva og bragte ham til Roma, der han straks ble motatt av paven. Metropolitlitten har imidlertid erklært at han vil tilbake til Russland.

TYSKLAND

Fasteaksjonen i gang igjen.

For femte år på rad oppfordrer de tyske biskoper katolikkene til å bidra til «faste-aksjonen» *Misereor* til beste for de underutviklede land, som hittil har gitt store resultater. I løpet av de fire foregående årene er det blitt samlet inn 170 millioner DM. Med disse pengene

har man bl. a. kunnet opprette eller utbygge 230 utdannelsessentra for landbruk og håndverk, 300 sykehus og 24 hjem for spedalske. Også det norske Korea-sykehuset har som kjent mottatt en mindre støtte fra denne aksjonen. — De tyske protestanter har på sin side satt i gang en tilsvarende aksjon, «Brot für die Welt». Også i Frankrike har katolikkene nå lansert et lignende tiltak. — Tallene fra siste «advents-aksjon» i Tyskland — *Adveniat* — er nå klare. Mens *Misereor*-hjelpen går til alminnelig utviklingshjelp, tar «*Adveniat*» sikte på hjelp til kirken i Latin-Amerika. «*Adveniat*» ga i 1961 23,5 millioner og i 1962 henved 26 millioner, men dertil kommer garantier for fulle «fadderskap» for nærmere 5000 prestestudenter 6 år igjen. (KNA)

På spor etter St. Ansgar.

De jordiske levninger av Nordens misjonær, Ansgar, biskop av Hamburg-Bremen, har man lenge ikke visst noe om. Nå har en tysk kirkehistoriker som interesserer seg for det katolske Norden, dr. Helmut *Holzappel*, funnet noen opptegnelser hvorav det fremgår at Ansgars relikvier i 1598 ble kjøpt fra protestanter i Hamburg og forært til jesuittkollegiet i Hildesheim. Her er de imidlertid senere gått tapt, da jesuitterordenen i 1773 ble oppløst. (KNA)

Felles bibeloversettelse.

Protestantiske og katolske geistlige i Tyskland har foreslått at de to konfesjonene går sammen om å utgi en felles offisiell bibelutgave. Den skulle bygge på det beste i flere av de eksisterende katolske og protestantiske utgaver. (KNA)

Biskopene diskuterer konsilarbeidet.

I februar ble det holdt et arbeidsmøte av de tyske og østerrikske konsilfedre

for å forberede annen sesjon av Vatikan-konsilet. Til stede var også biskop *Suhr* av København og biskop *Taylor* av Stockholm. De øst-tyske biskoper hadde ikke fått utreisestilletelse og kunne ikke være til stede. (KNA)

Protestantisk kirkeleder om konsilet: Definitivt vellykket.

Rådsformannen for den evangeliske kirke i Tyskland, preses dr. *Scharf*, uttalte nylig på et økumenisk arbeidsmøte at «vi kan overhodet ikke vurdere høyt nok Vatikan-konsilets første sesjon». Preses *Scharf* hevdet videre at likegyldig hva som hendte under annen sesjon ville den positive dom man allerede nå kunne felle over konsilet være definitivt. Det som hittil er hendt, lar seg overhodet ikke slette ut av historien. Radikalismen og åpenheten i konsilets diskusjoner har bevist den katolske kirkes indre kraft, påpekte dr. *Scharf*, som også understreket at dette også måtte sees i forbindelse med den moderne evangeliske teologi. De to kirkesamfunns teologiske arbeid løper ikke lenger parallelt, men er i gjensidig utveksling. (KNA)

MANDAL
MARNAR KJOLER forhandles over hele landet
ARENDALE
VOLKSWAGEN O. M. LUNDE & CO. Sentralbord: 4040

ARENDALE		
BYGGMESTER HANS NILSEN Nesset 362 Arendal Tlf. 2647	THS. LØVOLD Grunl. 1886 — Tlf. 1173, 1495 Maling - Tau - Duk - Koster og børster Skibsrekvisita - Malerverer Engros og en detalj	
JØRGENSEN & CO. Bakeri. Konditori	OLAV SLAATTENE Blomsterforretning. Begravelsesbyrå Tlf. 1958 Havstad, Arendal	SHELL — ARENDAL Tlf. kontor 2013 Anleggstlf. 1848
ADEL ELLEFSEN Aut. Installasjonsforretning Tlf. 1756 — Arendal — Tlf 1756	J. E. PEDERSEN & CO. A/S Arendal Kjøttforretning Tlf. 2360	ARENDALE BRYGGERI og MINERALVANDFABRIK A/S
ARENDALE FARVEHANDEL Tlf. 2050 Engros - En detalj	OLAV BEISLAND (Ingv. Jenssens Eftf.) Kirkegaten Kolonialforretning Telefon 1280 - 2831 - 2713	GARTNERHALLEN Frukt og Grønsaker En gros Tlf. 3159 - 3208

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

A/s E. Sunde & Co. Ltd.

Oslo

Alt i rørbransjen

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlvarer
Kjøkkeninnredning og utstyr

THIIS & CO A S

Haakon VII's gt. 1, Oslo

Sentralbord 41 77 30

THRONSEN & CO. BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3 b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

**Til daglig
nytte
og glede**

Omslag til
TELEFONKATALOGEN
i florentinsk
lærplastikk med
dekorative preg.

Ensfarget kr. 15.—
Flerfarget kr. 18.—

Vi sender også pr.
postoppkrav.

Galligani

STORTINGSGT. 22
NEDRE SLOTTSGT. 25
OSLO

NORENBERG & CO. A.S

MARGARINFABRIKK

OSLO

Leverandør av den bekjente

«NOCO» margarin

WISBECH

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

ERLING MOE

God fisk

A-S NORSK MEDICINSK
VAREHUS

Oslo

Trondheim